

הלכות פסח סימן תפז

ביאורים ומוספים

[משנ"ב ס"ק ג]

דאין שביעה קלה על דברי מעשה⁴ וכו', דקרוי בזמן הנה דרנא⁵ ושביעה חלה אפנה דרנא⁶.

4) ובטעם הדבר כתב הלבוש (ס"א), מאחר שהוא כבר מושבע ועומד מהר סיני לקיים את המצוה, איך ישבע לבטלה, ואין שבועה זו חמורה יותר מן הראשונה, דאדרבה הראשונה היא חמורה, שהרי היא כוללת התחייבות לקיים את כל התורה מלה.

5) וכמבואר בגמרא (פסחים קמ, א) והובא לעיל (סי' תעג ס"ק לג), שנלמד מהכתוב (במדבר ט יא): "על מצות ומורוים יאכלוהו", שחייב מורו מן התורה הוא בוגן שיש קרבן פסח, ועכשיו שאין קרבן פסח, אין מצות מחר אלא מדרבנן.

6) דוקא אם נשבע לבטל מצוה דרבנן כשב ואל תעשה, אבל אם נשבע לבטלה בקום ועשה, כתב השו"ע (י"ד סי' רלט סי') שאין השבועה חלה, וביאר הש"ך שם (סי' כ), שאין השבועה חלה היינו שאינה גורמת לאיסור, כיון שהוא מחויב להתירה. עוד ביאר הש"ך, שיש איסור מן התורה בלא תסור לעבור על דבר שנאסר מדרבנן, ועוד, שחכמים העמידו דבריהם כשל תורה.

סימן תפז

[משנ"ב ס"ק א]

ביתנו עם קלפתה⁴. ודעת הרמב"ם, דכונת הוא בשליש ביצה⁵ וכו', יש להקמיר ולקבל על כל פנים פתח ביצה⁶ וכו', אף לקלפתה, כיון שצריכה לברך על הקורא נראה דאין להקל בנה⁴.

1) אמנם לגבי איסור אכילה ביום הכיפורים, הביא לקמן (סי' תריב ס"ק ב) מחלוקת האחרונים מהו השיעור, שדעת הרגול מרבבה שכונתה הגסה היא מעט פחות מביצה בלי קליפתה, ואילו דעת השו"ת בנין ציון (החדשות סי' ל), שמשערים בביצה עם קליפתה. ולגבי חיוב נטילת ידים קודם אכילת פת, שטעמו כדי שלא יבוא לירי טומאת אוכלים, כתב השו"ע לעיל (סי' קנח סי"ב) שאם שיעור הפת הוא פחות מביצה שביעור זה אינה מקבלת טומאה, יטול ולא יברך, וכתב המשנ"ב שם (סי' ט) שמשערים בביצה בלא קליפתה.

והחז"ר (א"ח סי' לט ס"ק ח) כתב על דברי המשנ"ב (כאן), שודאי שיש לשער לפי ביצה בלי קליפתה.

ובענין קביעת שיעור קליפת הביצה, כתב החז"ר (שם) שאי אפשר לקבוע שיעור לקליפת הביצה כמה הוא ביחס לביצה עצמה, שהרי ככל שהביצה גדולה יותר מתמעט חלקה של הקליפה כנגד הביצה, ועוד, שכשמשערים את קליפת הביצה הרי נחסרת גם בעת האויר שיש בתוך הביצה, ולאותה בעת אויר אין שיעור קבוע היא משתנה מביצה לביצה, ולכן אפשר רק לשער בקירוב, לפיכך, כשנוגע הדבר למעשה, אין לצמצם במידות אלא יש להוסיף מעט.

והגר"ח נאה (שיעורי תורה סי' ג ס"ט) כתב, שלפי שיעורי זמנינו הקליפה היא כשיעור של אחד מחמש עשרה מהביצה, ועל כן שיעור ביצה בלא קליפתה הוא 53.8 סמ"ק, אמנם, בספרו שיעורי ציון (עמ' ט) כתב, ששיעור ביצה בלי קליפתה הוא 54.75 סמ"ק.

2) וכתב החז"ר (א"ח סי' לט ס"ק יח), שאפשר לסמוך על דעת הרמב"ם ששיעור כוית הוא שני שליש ביצה של זמנינו עם קליפתה.

3) ולגבי פירושים הנדבקים בין השיניים, כתב המנחת חייך (מצוה י אות ב) שאינם מצטרפים לשיעור כוית, אבל פירושים הנמצאים בין החניכים (פירוש רש"י (חולין קג ב ד"ה בן) שהוא המקום הנקרא חין] מצטרפים, והורה הגר"ש אלישיב (הלילה הזה עמ' 24) לחוש לדעת המנחת חייך, וכן לגבי הפירושים הנדבקים במכשירים הקבועים בפיו או בחורים שיש לו בשיניו, דעת הגר"נ קרליץ (חוט שני פסח פי"ז ס"ק כט) שיש לחוש גם לכך שחלק משיעור הכוית נשאר במקומות אלו

ואינו מצטרף לשיעור אכילה, ולכן יש להוסיף על שיעור אכילתו כך שודאי יאכל כוית, אמנם, מי שיש לו שיניים בריאות, אינו צריך לחוש שזמנא ישאר חלק מהמצה בין שיניו.

4) כלומר, אין להקל ולסמוך על שיטת הרמב"ם שזית הוא שליש ביצה, אלא יש להחמיר כשיטת התוספות שזית הוא חצי ביצה, אבל להחמיר מחמת הברכה כפי שיטת הצ"ח שהביצים של היום התקטנו מומן חז"ל, ולהקפיד משום כך לאכול שיעור ביצה שלימה, כתב בשו"ת שבת הלוי (ח"ו סי' ס ס"ק א) שאין לחוש לכך, כיון שכבר יודע בין הפוסקים שהטור השו"ע סתמו בכמה מקומות שלא התקטנו השיעורים, וגם אין לחוש שלאחר סתימת השו"ע עד היום התקטנו השיעורים, כיון שהחוש מוכיח לא כך, ועל כן אין להחמיר בכך במצוה דרבנן, גם כשנוברך עליה.

[משנ"ב שם]

ולקלפתה נכון להנהיג שלא יכניס עצמו בספק ברכות, ויאכל כחצי ביצה או פחות הרבה משליש ביצה⁵ וכו', דיש מאתרוגים שהוקצו, דביצים המצויים בזמננו נתקטנו הרבה עד למקצה מפי שקיפו בזמנים הקדמונים שבהם שיעור חקמיים⁶ וכו', כגון קרוי בזמן הנה ונאפיקין וכיוצא⁷, ונקצא לפי זה בזמננו יחסיב לקלל מצה עד פשיעור ביצה⁸, וקרוי יצא בדיעבד אף אם לא אכל רק פשליש ביצה⁹.

5) ושיעור של יפחות הרבה, הורה הגר"ש אלישיב (ספר כוית השלם פי"א הע" 36) שהוא כשאכל לא יותר מכ-15 סמ"ק.

6) והוכיח כן הצ"ח (פסחים קטו, ב ד"ה והואיל) מהמבואר שם (קט, א) ששיעור רביעית הלוג הוא ביצה ומחצה, שהם שתי אצבעות על שתי אצבעות בגובה שתי אצבעות חצי אצבע וחומש אצבע, ומרד הצ"ח באצבע של זמנינו, ויצא לו שבנפח זה המוכר בגמרא כנסות שלש ביצים של זמנינו, והרי מבואר בגמרא שבנפח זה כנסות רק ביצה ומחצה, ועל כן יש לומר שאחת משתי המידות השתנתה - או שהתקטנו הביצים או שגדלו האצבעות, והסיק שכוין שלא מסתבר שגדלו האצבעות, ודאי שהתקטנו הביצים.

ולענין חישוב השיעורין בזמנינו, כתב בשיעורין של תורה (מהדו"ק סי' י אות י, כא, כד) שלפי הצ"ח וכן הוראת החז"ר למעשה, יש לחשב את הרביעית שהיא 150 סמ"ק בערך (בג'מטריא כו"ס הגוי"ק, דהיינו כשלוש ביצים של זמנינו. ושיעור הביצה יש לחשב לפי שתי ביצים של זמנינו, ועבור כוית שהוא שליש ביצה [לפי הכרעת החז"ר להקל בהרמב"ם] הוא שני שליש ביצה של זמנינו עם קליפתה, ולפי זה שיעור הכוית הוא 33.3 סמ"ק, ולדעת המשנ"ב שיש להחמיר שכוית הוא חצי ביצה, שיעורו הוא 50 סמ"ק. [וכתב שם (מהדו"ב אות כו), שעל פי מדידת החז"ר התברר כי בחצי מצת מכונה יש שיעור כוית בריזה, ובהגהה שם כתב, שאחר כמה שנים מדרו שוב ונמצא שבחצי מצה אין מספיק לכוית, וראוי שיהא הכוית בערך שני שליש מצה].

מאידך, דעת הגר"ח נאה (שיעורי תורה שער ג) על פי מה שמרד שיעור האצבע, שרביעית היא 86.4 סמ"ק [בג'מטריא כו"ס], וביצה שודא שני שליש מרביעית, שיעורה הוא 57.6 סמ"ק, ושיעור כוית מצה, לדעת השו"ע שכוית הוא חצי מבביצה, שיעורו 28.8 סמ"ק, ולפי דעת הרמב"ם שהכוית הוא שליש מבביצה, שיעורו 19.2 סמ"ק.

דומה סמ"ק הוא מידת נפח שמשקלה משתנה לפי הדבר הנמדד, ובמים מספר הסמ"ק שווה למספר הגרמים במשקל, כלומר שמשקלו של סמ"ק אחד של מים הוא גרם אחד. אבל מצה משקלה הסגולי קל ממשקל המים, ומשתנה בין סוגי המצות, ולכן נמצא שכל גרם מצה הינו קרוב לשני סמ"ק, והרצפה לצאת ידי חובתו ללא כל חשש, וקח לכוית הראשון כמשקל 25 גרם מצה.

המשך במילואים עמוד 39

מילואים הלכות פסח סימן תפז המשך מעמוד צב

אותו לאחר שיפרר אותו, ואז ישער שיש בו כזית. (11) מבואר ששיעור כזית נמדד על פי נפח ולא על פי משקל, כיון שאם היה תלוי במשקל לא צריך היה למעוך את החלל, שהרי אין מיעוץ זה משנה לגבי המשקל. וכן כתב החזו"א (ארו"ח סי' לט ס"ק ה) שמודידת השיעורים היא על פי נפח ולא על פי משקל. [וראה מה שכתב המשגיב לעיל (סי' ר"ז ס"ק א) לענין פת ספונין, החזו"א (עוקצין סי' ג ס"ק ה ו-ו) וכן בשו"ת הלכות (כאן סי' ד)].

ובשיעור גדול החללים שצריך למעבם ואינם מצטרפים לשיעור כזית, הורה החזו"א (ארו"ח רבנו ח"א עמ' פט) שרק חללים ונקבים הנראים לעין אינם נמדדים לענין זה. וכן כתב הגר"י קניבסקי (ספר איפת צדק ענף יח) שמאחר שאין אנו יודעים בדיוק מהו נקב גדול הנראה להור"א שצריך מיעוץ, ומדור נקב שמשערים אותו כמות שהוא, צריך להחמיר עד שיצא הספק מליבה. והוסיף הגר"י אויערבך (זאת הברכה פ"ה עמ' 43), שהנקבים הגדולים הבודדים שבלחם אינם מצטרפים, אך הנקבים הקטנים שאינם ניכרים מצטרפים. ודעת הגר"י קרליץ (חוט שני פסח פ"ז ס"ק כט) שחלל בצורה יוצאת דופן שלא בצורת פת, אינו מצטרף לשיעור.

סימן תפז

סדר הפלג ערבית של פסח

[משגיב סי' א]

לש אומרים שאומרים ענין פסחים "באבה"!

1) ובטעם הדבר שיש אומרים שחזרו ואומר 'באהבה' כשחל בשבת, ביאר הלבוש (סי'א) ש'באהבה' הראשון מוסב על התורה המצוות בכללותם שקבלו באהבה, אלא שלאחר ששמעו את פירוש המצוות נודעו שלא יוכלו לקיימן, והיה צריך לכפות עליהם הר כניגות, ולכן על פירוש המצוות לא חזרו לומר 'באהבה', אבל את מצוות השבת קבלו באהבה קודם קבלת התורה, ועל ציוויה לא היה צריך לכפות הר כניגות, לכן אפשר לומר עליה בנפרד פעם נוספת באהבה.

7) ולגבי שיעור אכילת מצה ביום טוב שני, דעת הגר"י אויערבך (מעורר שלמה עמ' יז) שאין צריך להחמיר בירט שני כפי השיעור הגדול, ואפשר לסמוך על השיעור הקטן ואין זה שינוי בצורת המצוה. ואף שכתב הביה"ל לעיל (סי' תעה ס"ד ד"ה לא) שגם הסוכרים שבמצוה הרבין אין צריך כוונה, מי"מ מודים הם שאם אכל מצה בירט שני חשב שאינה מצה לא יצא באכילה זו ידי חובת מצוה, כדי שלא יבוא לזלזל בירט שני, אין להוכיח מכך שיש להחמיר בשיעור אכילה גדול באכילת מצה בירט שני כדי שלא יזלזלו בו, הוא משום שרק לגבי כוונה באכילת המצוה יש לזלזל בירט שני אם יצא ידי חובת בעשית המצוה בצורה אחרת ממה שצריך לעשות בירט ראשון. שהרי הוא דין בעיקר צורת המצוה, ובלילה הראשון מעבב בדיעבד ובלילה השני הוא דין על כל פנים לכתחילה, מה שאין כן לגבי שיעור אכילה.

8) והיינו רק לגבי הכוונה הראשון שאוכלים לשם אכילת מצוה, אבל לגבי הכוונה השני שאוכלים משום הספק על איזו מצוה מברכים ברכת 'על אכילת מצוה', דעת הגר"י אויערבך הגר"י אלישיב הגר"י קרליץ (סידור פסח כהלכתו פ"ה הע' 24) שדי שיהיה כשליש ביצה, ויתכן שאף יש להקל לקחת רק כזית אחד גדול שיש בו שני שיעורים קטנים.

9) החזו"א היה נוהג לקחת למרור חזרת [חריץ] בנפח של שליש ביצה, שהוא בשיעור 17 סמ"ק, והובא בשם הגר"י קניבסקי (סידור פסח כהלכתו פ"ה סי'א) שכך היה מורה החזו"א לאחרים.

ועל המרור [חסה], בנפח של סמ"ק אחד מהם יש קרוב למשקל גרם אחד, ולכן המרור את המרור לפי משקלו, יש לו לקחת עלים שמשקלם בגרמים קרוב למידת הנפח הנצרכת בסמ"ק. ומשקל הקלח, הוא קצת יותר כבד ממשקל העליב.

ומי שקשה לו לאכול בשיעור כזית גדול, ראה שיעורין של תורה (סי' יא) שיכול לסמוך על הוראת הגר"י מוהלאון ולשער לפי זית של זמנית.

[משגיב סי' ג]
הב"קו"ת צריך למעך חלל האויר, והוא הדין אם יש חלל במצוה, אינו מצטרף לחלל לשיעור כזית וצריך למעכו.

10) וכן לגבי האוכל חריץ למרור, כתב לעיל (סי' תע ס"ק לו) שיערך

הלכות פסח סימן תפז המשך מעמוד 184

רצה, כתב הכף החיים (סי' רסח ס"ק יח) שיצא ידי חובה, וכן הסתפק בזה הגר"י קניבסקי (ארו"ח רבנו ח"ב עמ' פט) ונטה לומר שיצא, וכיון שספק ברכות להקל הורה שלא יחזור להתפלל.

ואם טעה ובימים טוב שחל כחול התפלל כתפילת שבת ונוכר באמצע הברכה של שבת, כתבו המחזיק ברכה (סי' רסח אות ד) והכף החיים (שם סי' טז) שיפסיק במקום שעומד ויתחיל את תפילת יום טוב, ולא הפסיד את ג' הברכות הראשונות שאמר כהוגן.

חרותנו אמר יומן מתן תורתנו וכדו, כתב הגר"י קניבסקי (אש"י ישראל פמ"ב הע' יב) שיתכן שיצא ידי חובה.

[משגיב סי' ג]
ואפלו היה שפתו.

13) ואם טעה ובמקום להתפלל תפילת יום טוב ולהזכיר את השבת, התפלל תפילת שבת והזכיר את היום טוב ביעלה ויבוא בברכת

באר הגולה צב

הלכות פסח סימן תפז

תפז ובו סעיף אחד :

א [א] אשעור פזית, יש אומרים (א) דהוי (ב) פחצי ביצה : הגה (ב) ולא קלפו בחדר ולא מפיט מעט. (ג) תבנקות צריך למעך חלל האויר שבין הנרק, ולשער שער הפזית בתקנות עצמן ולא (ד) באויר שבתיבה :

א בית יוסף מדינת
מוסטריה סלון קרי
א טור סמא דרב
שבח כיד נחמי פיג
ב טור פסיקת חקמב
טעם נטבת סופרים
המנהג ספרד וזה
הקדים בתוספת

תפז סדר הפלת ערבית של פסח, ובו ד' סעיפים :

א סדר היום, אערכית ולשחרית ומנחה אומר שלש ראשונות ושלש אחרונות וקדשת היום באמצע : אמתה בקרמנו' וכו', ותתן לנו ה' אלהינו את יום חג המצות הזה (א) את יום טוב במקרא (ב) קדש הזה

שערי תשובה

ועין בקיא לספר חסדק פאה"ע סימן קתו. ונאני חתמתי שם דמעורא לקים ט"ש הח"צ מתוקפות דשביעה, דהש"ך לא טריי לענין גוף חלות השביעה, דלענין זה אין מקום לחלוק הש"ך, דאף דמשמא ליפא מצוה, ט"ש פשאנו שדינו חלית שבועה על לילי' פסח ואן פבר הוא טענה, ולכן הערך התוספות לטלף בענין אחר לומר שחל השבועה, אך לענין אם צריך לקום השבועה או צריך לקום המצוה שהוא מטבע יומט צליה ובאמת יהיה עליה עניש השבועה, שעה תלוי איות קודם, פנה כתב הש"ך דפצה פתן שאין חייב עקשו עקמה משבועה היא, שעשה אין חייב בקניני ענייב כבר הנה חלות השביעה, ולכן לא הנכיר לש"ך מרובי חסדי דשביעה כלל, דאנהו טריי לענין גוף חלות השביעה, ותקדים בדין באשר פארוי בממונו, ובאן קצרות, וט"ש כבארוי דביי תראביד בת"ד, חביאו חזיי פאן, ואין זה פניה של"ך, גם מ"ש שחבר ר' חסידא 'שכשו"ת הרי"ט הוא פדברי דראביד ליתא, פכבאר בחלוקת הרי"ט, דמבאר שם טעמו מטום דאף שכולל על מה שאינו מצוה ט"מ עקר שבועה הוא על רב המצוה, ומתי משבועה שלא אכל נדרי' שם, ע"ש, וכן תראה משבועה שלא אשון כ"י הוא פמתי, דשם פתן שמשבועה שהוציא ספיו איא לקמה היא כטלה לגמרי משאיכ שם שפגע שלא ישא כ"י, וכן קמיה הט"ל דעל רב שאינו מצוה שפיר מביא, שפיר י"ל דעיי' ב"ל מ"א גם אפנה, ובהו טריי הרי"ט דרי"ט, ובארוי וזה במקומו בס"ד :

[א] אשעור פזית כ"י, וכן ונביא ח"א סימן לת וכצ"ל על פסחים בפרק ע"ט, והאבות פנה בספר ביד אפרים על פסחים בגמ' המשניות, ע"ש סימן טו ו"ו, וטב בארוי שיש לחלק בענין בין שעדין דבר שהחייב מות' לדבר שהחייב סורפון מן מרד ביה"ד ואיסקו' וסבות, ע"ש :

משנה ברורה

כביצה פת, דאי לא הכי יש חשש ברכה לבטלה על הפרכה שברך מתחלה על הנטילה לאינוה פוקקים, וכצ"ל בסימן קנת סעיף ב, ע"ש. וצ"ע שם. וצ"ע נסוד לענינו : דע, דמה שכתב המחבר פזית - פחצי ביצה, לאו מלתא פסיקתא היא בזמננו, ויש מאחרונים (ד) שהוכחו, דביצים המצויים בזמננו נתקשו הרכה עד למחצה מפסי שהיו פמיים הקדמונים שבהם שצרו חכמים, ולפי זה ככל מקום שהשעור הוא פחצי ביצה צריך לשער בכביצה בזמננו. ועין בשערי תשובה שהקריע שיש לחלק פנה לענין שעורין בין דבר שהחייב מן התורה לדבר שהחייב מדברנו, כגון מרור בזמן הזה ואפיקומן (ה) וכו' (ו) ונמצא לפי זה בזמננו ותשוב לאכל מצוה עד כשעור ביצה, ומרור יצא בדיעבד אף אם לא אכל רק בשליש ביצה, וכצ"ל. ועין במה שכתבנו לעיל סימן רעא בבאר הגולה בדבור המתחיל 'של רביעית' : (ב) ולא קלפו בחדר. ע"ן לעיל סימן חעה במשנה ברורה סוף סעיף קטן ט : (א) תבנקות צריך למעך חלל האויר. והוא הדין (ו) אם יש חלל במצוה, אינו מצטרף החלל לשעור פזית וצריך למעכו, אבל אם אין חלל במצוה, (ו) אפילו היא רפה וצשיתה בספוג אין צריך למעכו :

א (א) את יום טוב וכו'. ומנהגנו לומר 'את יום חג המצות הזה וכן מרוחנו מקרא קדש וכו'', ואין אומרים 'באמתה מקרא קדש', שהרי כבר אמרו 'ותתן לנו ה' אלהינו באמתה מצוה לשמחה'. אכן כשהל בשבת, יש אומרים שאומרים שני פעמים 'באמתה' (אחרונים) :

שער הציון

(א) נכוסין אותו שישאל על נדו' כדי שיוכל לקום המצוה ואחרונים : (א) פוסקים : (א) אחרונים : (ב) אחרונים : (ג) ס"א : (ד) פן תראה לענין דפיה : (ד) העלי' בפסחים דף קט ומהמסופר בהלך ארד' חיים בהשוקה סימן קטו : (ה) דלענין שחנת רביעית יש מ"רין נקרא טעה, דקמא לן דרביעית הוא ביצה ומחצה, וצריך לידע שעור ביצה : (ו) מנהג אברהם : (ז) משנה שם, והבא במחצית השקל, ונראה פשוט דהוא הדין לענין ברכת הסודן בפת ספוגית משפחת בכמות שהיא :

באר היטב

אסור, דנדר חל על דבר מצוה, עין פ"ד סימן רלט, וכופין אותו לשאל על שבועתו או על נדרו כמ"ש ס"ק א, וע"י. הרב בעל ראש יוסף נספיק אם משאמר שבועה שלא אכל מצוה קתם ואח"כ פרש פתחו' דמה שפגעב הונו גלי' פסח מה יתא דינו, ועין ד"א ע"ן בארץ ע"ה :

(א) פחצי, והמ"א הכריע דבר פחות מעט מקצי ביצה, ע"ש, וכן הכריע הפרי"ח, וע"ן בח"י ובסוף סי' השוכת חו"ט השני, יש להספק, כי שלא היה לו כ"א פחות מן מרור ושרה אחרו' פמיס ונחפז וצ"ע על פזית אם יצא י"ח ברת אם לאו, ע"ן ד"א ע"ן : (ב) באויר, וה"ה אם יש חלל במצוה אינו מצטרף, ע"י דעקשו, ע"ן אברהם :

(ג) קדש, ומנהגנו לומר את יום חג המצות הזה וכן מרוחנו מקרא קדש :

מה שאינו מצוה ט"מ עקר שבועה הוא על רב המצוה, ומתי משבועה שלא אכל נדרי' שם, ע"ש, וכן תראה משבועה שלא אשון כ"י הוא פמתי, דשם פתן שמשבועה שהוציא ספיו איא לקמה היא כטלה לגמרי משאיכ שם שפגע שלא ישא כ"י, וכן קמיה הט"ל דעל רב שאינו מצוה שפיר מביא, שפיר י"ל דעיי' ב"ל מ"א גם אפנה, ובהו טריי הרי"ט דרי"ט, ובארוי וזה במקומו בס"ד :

[א] אשעור פזית כ"י, וכן ונביא ח"א סימן לת וכצ"ל על פסחים בפרק ע"ט, והאבות פנה בספר ביד אפרים על פסחים בגמ' המשניות, ע"ש סימן טו ו"ו, וטב בארוי שיש לחלק בענין בין שעדין דבר שהחייב מות' לדבר שהחייב סורפון מן מרד ביה"ד ואיסקו' וסבות, ע"ש :

מנחה, ומכל מקום (ה) אם אמר קונם אכילת מצות מצוה עלי', אסור באכילת מצוה, דנדר חל אדבר מצוה, אם אמר (ו) 'שבועה שלא אכל מרור של מצוה', אסור באכילת מרור, דמרור בזמן הזה דרבנן (ז) ושבועה ח"א אמצוה דרבנן, והוא הדין באמר שלא ישפה ארבע כוסות, ומכל מקום כופין אותו שישאל על שבועתו, (ח) והוא הדין אם אמר 'שבועה שלא אכל מצוה גליל שני', שהוא גס"כ מדברנו לדין דבקיאי' אנו בקבישא דירקא, דנמי ח"א וקאסור, אלא שגם פנה יש לבפ' שישאל על שבועתו :

א (א) דהוי פחצי ביצה, בינונית עם גלפתה, ודעת הרמב"ם, רכות הוא כשליש ביצה, וע"ן במגן אברהם ובאר הגולה מה שכתבו פנה, ולע"ן ד"א, במצוה דאורחא, (ב) בגוף במצוה עשה באכילת מצוה, יש להחמיר ולאכל על-כ"פ פנים פחצי ביצה, ואם לא שהוא חולה וקשה לו לאכל פחצי ביצה, (ג) יכול לסמך על הרמב"ם, ולע"ן מרור וקמא ונא שהוא דרבנן, יש לסמך בדיעבד אם אכל פשליש ביצה, (ד) אף לכתחלה, פתן שצריך לברך על המרור נראה דאין להקל פנה, אם לא שהוא אדם חלש וקשה לו, יכול לסמך ולאכל רק פשליש, וכצ"ל. ולע"ן ברבתי' מוזין ששעורו מדברי סופרים בכזות וכן לענין ברכה אחרונה, ספק ברכות להקל, ולא יברך עד שידע שאכל פחצי ביצה, ולכתחלה נכון לזהר שלא יכניס עצמו בספק ברכות, ויאכל פחצי ביצה או פחות הרכה משליש ביצה (כמ"ג), ולענין דעתי נראה דנכון לכתחלה שיאכל

